

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ BAŞKANI

MUSTAFA V. KOÇ'UN

YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ TOPLANTISI

AÇILIŞ KONUŞMASI

19 Haziran 2009

Kempinski Otel, Bodrum

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul -Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxioffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

www.tusiad.org

Sayın Bakanlarım,
IMF ve Dünya Bankası'nın Sayın Başkanları,
Değerli Üyeler, Değerli Basın Mensupları,

TÜSİAD İstişare Konseyi Başkanlık divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Hoş geldiniz.

Bu toplantıyı her bakımdan sıcak bir ortamda yapıyoruz.

Zira iki küresel fenomen sıcaklığı ciddi biçimde yükseltiyor: Küresel ısınma ve küresel ekonomik kriz.

Bu iki fenomenin birbirine çok benzeyen yönleri var. İkisi de birdenbire ortaya çıkmadı. İşaretler vardı... Ancak herkes gibi biz de kendi iç dinamiklerimizle o kadar meşguldük ki, bu işaretleri ya göremedik, ya görmek istemedik.

Oysa ki, her iki olgu da tüm dünyayı etkiliyor ve çözüm için tüm dünyanın gayretlerine ihtiyaç duyuyor. Ve, her iki konuda da dünyamızda öyle değişiklikler gördük ve göreceğiz ki, bunların birçoğunun geri dönüşü olmayacak; çok kullanılan tabirle, "Artık hiç bir şey eskisi gibi olmayacak."

Bugünlerde dünyada da, Türkiye'de de, "kriz dibi gördü mü, çıkış başladı mı?" tartışması alabildiğine sürüyor. Çıkış sürecinin hangi harfe benzeyeceği konusunda ise çok daha karmaşık bir anlaşmazlık mevcut. Kafalar o kadar karışmış ki, iyimserler "v" harfine benzetiyor, kötümserler "l" harfine. Kimileri ise sürecin gelişimini "w" şeklinde öngörüyor.

Aslında bu tartışmaları küçümsüyor değiliz, hepsinin temelinde farklı varsayımlar var ve sonuçta kimsenin elinde geleceği gösteren "kristal bir küre" yok.

Ancak asıl tartışılması gereken konu bizce çok farklı. Küresel planda, bizim Türkiye'de çoğunlukla göz ardı ettiğimiz bir başka tartışma daha alttan alta sürüyor aslında...

Bu tartışma kısaca, "kriz sonrası dünyada daha etkili, daha verimli, daha rekabetçi bir ekonomik yapı nasıl oluşturulabilir, bu yapı hangi yeni iş alanlarını yaratır; biz bu yapıda nasıl bir rol oynayabiliriz?" şeklinde özetlenebilir.

Önümüzdeki birkaç yıl içinde, birçok gelişmiş ülkede, kamu sektörü ile özel sektörün ekonomideki rolleri yeniden tanımlanacak. Sektörlerin yapısı ve sermaye kompozisyonları değişecek. Dünya ticaretinde yeni dengeler kurulacak, yeni iş modelleri ortaya çıkacak. Bütün bunlar kısmen düzenli, kısmen de kaotik bir süreç içinde belirginleşecek.

Bu süreçte gelişmekte olan ülkeler, kendi yol haritalarını çizmek ve yeni küresel düzenin oluşmasına katkıda bulunmak açısından önemli bir fırsat yakalamış durumdadır. Bu fırsatın ne kadar geçerli olacağını bugünden kestirmek çok zor. Bu yüzden, zamanı iyi kullanmak ve hızlı hareket etmek büyük önem taşıyor.

Bu çerçevede, bizim de, Türkiye ekonomisinin geleceğini kapsamlı bir biçimde tasarlama konusunu gündemimizin üst sıralarına bir an önce taşımamız gerekiyor.

Daha somut olabilmek adına son iki hafta içinde Türkiye ekonomisi'nin gündemini oluşturan tartışmalara bir göz atalım:

Bu tartışmaların odağında hükümetin açıkladığı teşvik programı yatıyor. Her şeyden önce bu programın geniş bir istişare mekanizması içinde hazırlanmış olmasını, özlenen bir yaklaşım olarak değerlendirdiğimizi ve takdirle karşıladığımızı belirtelim. Burada teşvik programının detaylı bir değerlendirmesine girmeyeceğiz.

Ülke olarak ekonomik ve sosyal önceliklerimize bir arada değerlendirdiğimizde, bu programın, istihdamı teşvik, bölgesel kalkınma ve yatırımı teşvik olarak üçayaklı tasarlanmış olması son derece doğru bir yaklaşımdır.

Bölgesel teşvik konularının ne ölçüde isabetli olduğu, tesislerin taşınmasının ne kadar mümkün olabileceği, yeni yatırımların hangi vadede harekete geçebileceği, uygulamada doğabilecek diğer zorluklar tabii ki tartışılmaya devam ediyor.

TÜSİAD olarak bizim daha çok kaynaklar konusunda kafamızda bazı soru işaretleri var. Zaten artmakta olan bütçe açıkları bu yeni program tüm hızıyla işlerlik kazanırsa daha da artacak. Bu açıklar ne şekilde finanse edilecek? Kısıtlı olan iç tasarruflara başvurulacak olursa, büyümenin finansmanı konusunda çok ciddi bir sorunla karşı karşıya kalmaz mıyız? Büyüme dış kaynakla finanse etmeyi düşünüyorsak, bunu nasıl bir model içinde gerçekleştireceğiz? Bütçe istikrarı için önemli olan faiz dışı fazladan tamamıyla vaz mı geçiyoruz? Vazgeçmiyorsak, bunu sağlamak için hangi ek yapısal tedbirleri uygulamayı düşünüyoruz? Yeterince olmasa bile bu konular da tartışma gündemine girdi.

Ama bir önemli nokta var ki onu pek tartışmıyoruz: Türkiye'nin sürdürülebilir ve sosyal açıdan tatmin edici bir istihdam düzeyine erişmesi, artan bölgesel gelir farklılıklarını azaltması ve insan sermayesini güçlendirmesi için en az on sene süreyle yüzde 6'lık bir büyüme hızını yakalaması gerekiyor. Değişen küresel ekonomik iklim içinde, nasıl bir sanayi yapısı, nasıl bir ihracat yapısı, nasıl bir büyüme modeli bunu sağlayabilir?

Kimimiz yeni teşvik programının içinde bunun ipuçlarının bulunduğunu ileri sürebilir.

Öte yandan, hükümetin orta vadeli bir program hazırlığı içinde olduğunu da biliyoruz. Ancak henüz yeterli bir tartışma zemini oluşmadığını, bu temel konuda çalışan bir istişare mekanizmasının olmadığını söylemek zorundayız.

Diğer taraftan, IMF ile uzun süredir devam eden bir müzakere süreci mevcut. Bu müzakere sürecinin sonucu, büyümenin finansmanı açısından kuşkusuz büyük önem taşıyacaktır. Bu konudaki belirsizliğin ortadan kalkması, dış kaynak finansmanının ve ertelenen yatırım harcamalarının önünün açılmasına da katkıda bulunacaktır.

Krizden çıkış yılın son çeyreğinde başlayabilir veya 2010'a kalabilir. Sürekli veya kesintili olabilir. Sert, ya da yumuşak olabilir. Çıkışı tetikleyebiliriz veya dış dünyadan gelecek ivmeyi beklemek durumunda kalabiliriz.

Her ne olursa olsun, çıkış sonrasında ekonominin dümenini ne yöne çevireceğimize ilişkin çalışmalarla, çıkışı sağlıklı bir şekilde gerçekleştirecek çalışmaları paralel biçimde götürmek zorundayız.

İstişareyi, uyumu, şeffaflığı ve orta-vadeli stratejik bakış açısını tüm sürece egemen kılmalıyız. Gözlerimizi bir adım ötesine dikebilir ve o anın gereklerini zihnimizde canlandırabilirsek, çıkış sürecini inşa etmeye çalışırken, adımlarımızı yeni sorunlar yaratacak biçimde değil, yeni fırsatlar doğuracak biçimde atarız.

Bu bakış açısından yaklaşıldığında son derece önemli bir başka soru daha ortaya çıkıyor: Türkiye Avrupa Birliği'ne tam üyelik konusunu ne kadar önemsemiş ve gelecek planlarına ne ölçüde dahil etmiştir? Geleceğin Türkiye ekonomisi ile Türkiye'nin AB üyeliği arasında nasıl bir ilişki kuruyoruz?

AB konusunun ülke gündeminden düşmüş olmasından ileri gelen rahatsızlığımızı daha önce defalarca dile getirdik.

Evet, bugün için, AB ilişkilerinden sorumlu bir devlet bakanlığı'nın kurulmuş olması çok önemli ve olumlu bir adımdır. Ancak bunun "2014'te tam üyelik" hedefini samimiyetle savunmamızı sağlayacak bir yol haritası ile desteklenmesi gerektiği muhakkaktır.

Avrupa parlamentosu seçimlerinin ardından, "Avrupa biraz daha sağa kaydı", "Türkiye aleyhtarlığı seçimlerde prim yaptı" gibi yorumlar ortalığı kaplarken, cılız da olsa, "sağduyunun sesleri"ni de duyabiliyoruz. Bu sesler bize, Türkiye'nin bugüne kadar kat ettiği mesafeyi, kendisine verilen desteklerle değil, içerde ve dışarıda tüm engelleme çabalarına karşın gerçekleştirdiği kararlı mücadeleyle sağladığını hatırlatıyor.

Önemli olan, AB Komisyon ve Konseyi'nin, Türkiye'nin meşru tam üyelik sürecini teyit etmesi ve bizim bu süreci ne derecede benimsediğimizdir. Siyasi dalgalanmalara bakmaksızın birkaç kanaldan kararlılıkla ilerlediğimizde, en karmaşık siyasi sorunları bile çözebiliriz.

Bu kanallar hangileridir?

Birincisi: demokratik gelişimimizi tamamlayacak olan reformlar yeniden öne alınmalıdır.

Bir anayasa değişikliği ülkenin gündemine girecekse, bu değişiklik asıl olarak çağdaş özgürlükçü demokratik normlara eksiksiz olarak kavuşmamız perspektifinden değerlendirilmelidir ve geniş bir konsensüs sağlanarak uygulanmalıdır.

İkincisi: Türkiye'nin çağdaş bir hukuk devleti olabilmesi yolunda ilerlememizi sürdürebilmek için gerekli altyapının kurulmasına, gerekli reformların tamamlanmasına hız verilmelidir.

Üçüncüsü: müzakerelerin açılmasına engel olan sorunlar, ya yapıcı bir yaklaşımla tekrar ele alınmalı ya da atılan etkili başka adımlarla bu sorunların ikinci plana düşmeleri sağlanmalıdır.

Dördüncüsü: hangi başlığın müzakereye kapalı olduğuna bakılmaksızın, en geç 2013 yılı ocak ayında tüm mevzuat uyumunu tamamlayarak 2014 yılında tam üye olabilmemizi olanaklı kılacak bir yol haritasının benimsenmesi gereklidir.

Kaldı ki, AB uyumunun gerektirdiği yasal düzenlemeler, yasama sürecimizin doğal öncelikleri ile çok büyük ölçüde örtüşmektedir.

Değerli üyeler,

Yaşadığımız günlere odaklanmaktan ve kısa vadeli düşünmekten kendimizi kurtarmak zorundayız.

Geleceğimizi planlamazsak, bugünün sorunlarına da sağlıklı çözüm üretemeyiz. Yapılanların kağıt üzerinde kalmaması şu beş faktöre bağlıdır: İstisare, uyum, güven, şeffaflık ve kararlılık. Bu beş faktör biraraya gelirse bunların toplamı karar vericilerin ve uygulayıcıların hanesine itibar olarak yazılacaktır.

Toplum olarak el ele vermemizin, elbirliği ile ileri doğru hamle yapmamızın koşulu, kritik stratejik konulardaki kararların mümkün olan en geniş katılımı, uzlaşma arayışı içinde verilmesidir. Ele ele veremezsek, küresel ekonominin yeni dönemine elimiz boş gireriz.

Ülkemiz, imkanları ve potansiyelleri ile önümüzdeki yirmi yıl içinde küresel ekonomide göze çarpan bir yere yerleşecek güçtedir.

TÜSİAD olarak buna inanıyor, bunun için çalışıyoruz.

Teşekkür ederim.